

Publicerad i Tidskriften Kvartal

Manipulerade rapporter hotar jämställdheten

Överdrifter om sexuella trakasserier inom högskolevärlden är vanliga. Sådana rapporter hotar tilliten inom det akademiska systemet och skulle i förlängningen kunna leda till att vi får flickskolor och pojkskolor, skriver statsvetaren Bo Rothstein.

Av [Bo Rothstein](#) | 27 maj 2025

Med jämna mellanrum består vi med rapporter om förekomsten av diskriminering och sexuella trakasserier inom universitets- och högskolevärlden. De utmärks regelmässigt av att resultaten är högggradigt uppblåsta. Självt hade jag en debatt om detta problem för drygt 20 år sedan med dåvarande universitetskanslern som [nedlät sig till svårartad manipulering av data](#) för att visa att problemet var synnerligen omfattande.

Nu är det en analys som förs fram av Nationella sekretariatet för genusforskning som bygger på en enkät [med ett bortfall om 96 procent!](#) Alla seriösa forskare skulle slängt en sådan enkät i papperskorgen men den används för att hävda att [uppemot 60 procent](#) utsätts för våld och sexuella trakasserier.

Så kallad *begreppsstretching* är också legio i detta, där man inkluderar ”[svårtolkade blickar](#)” i vad som ska räknas som trakasserier. Man kan ställa sig frågan varför offentliga myndigheter som dessa förvandlar sig till ideologiska kamporganisationer istället för att följa vad som stadgas om deras verksamhet i grundlagen, vilket är att den ska bygga på opartiskhet och saktlighet. Det ökar knappast allmänhetens förtroende för det offentliga.

Mer seriösa undersökningar

De mest seriösa undersökningarna om detta som jag känner till är Arbetsmiljöbarometern som gjordes vid Göteborgs universitet fem gånger under perioden 2002-2015. Den hade en mycket hög svarsprocent och även fördelen att den ställde frågor om hela arbetsmiljön och inte bara frågor om könsdiskriminering. Det senare, som är vanligt, innebär en stor risk att man får en snedvriden svarsgrupp.

Dessa undersökningar som gjordes regelbundet under en lång tid, visade att av cirka 5 000 personer som svarade var det mellan 1,0 och 2,7 procent som uppgav att de blivit utsatta för sexuella trakasserier under det senaste året (varav omkring en tredjedel var män). Absolut en alldeles för hög siffra – det finns ingen acceptabel nivå för detta. Men det handlar alltså om runt 2 procent av de anställda som uppgav att det utsatts för sexuella trakasserier, inte som de manipulerade rapporter vi översköljs med som visar 60-70 procent!

Tilläggs bör väl att räknar man in ”svårtolkade blickar” är det märkligt att resultatet inte blir 100 procent.

De personer och myndigheter som sysslar med att detta återkommande manipulerande av data anser att de gör något positivt för jämställdheten inom universitetsvärlden. Min uppfattning är den rakt motsatta. En rimlig definition av jämställdhet är då vi har en situation där kvinnor och män kan verka på lika villkor i samma organisationer. "Lika villkor" utesluter varje form av särbehandling eller diskriminering och naturligtvis allt som kan räknas som trakasserier. "Samma organisationer" syftar på att könssegregering inte kan vara jämställdhet.

Om nu kvinnor genom dessa förfälskade analyser uppfattar att de kan ta för givet att de kommer att bli diskriminerade och trakasserade om de verkar i samma organisationer som män, då är jämställdhet överhuvudtaget inte möjligt.

Tillit en skör tillgång

Det finns numera väl underbyggda forskningsresultat som visar att framgångsrika organisationer och företag utmärks av en hög grad av tillit och förtroende såväl vertikalt som horisontellt. Man måste fråga sig hur denna tillit ska kunna etableras om hälften av medarbetarna är övertygade om att den andra hälften kommer att diskriminera och trakassera dem?

Tillit, som också brukar benämnas socialt kapital, är en skör tillgång. Den kan lätt brytas ner och är inte helt enkel att byggas upp när den krackerat. Detta är numera alls inte ett teoretiskt problem.

Jag har varit i kontakt med ett antal kolleger som är ansvariga för forskarutbildningen vid olika samhällsvetenskapliga institutioner i landet. De rapporterar genomgående att de från en del nyantagna kvinnor får beskedet att dessa inte vill ha en man som handledare. När de tillfrågas varför är det just uppfattningen att med en man som handledare är risken för att de skall utsättas för diskriminering och trakasserier överhängande. Ofta lyckas mina kolleger övertala dem att det inte är någon bra idé, men långt ifrån alltid.

Själv har jag varit handledare för 20 doktorander (varav en majoritet varit kvinnor) och projektledare för ett 30-tal "postdocs" (den första anställning man får just efter sin forskarutbildning), där också en majoritet varit kvinnor. Jag ska inte recensera mina insatser som hand- och projektledare men kan säga att det har gått bra för alla dessa i deras fortsatta yrkesliv vare sig det skett inom eller utanför akademien (i några fall faktiskt synnerligen bra).

Överdrifterna ett hot mot tilliten

Det är min absoluta uppfattning att utan tillit skulle vare sig en fungerande handledning eller projektledning varit möjligt. De starkt överdrivna rapporterna om sexuella trakasserier utgör därför ett svårt hot mot att kunna etablera den helt nödvändiga tilliten när man har att handleda och vara projektledare för yngre forskare. Ska kvinnor bara handleda kvinnor och män bara män kommer vi få "flickskolor" och "pojkskolor" vid universiteten. Denna manipulering av vad som sägs vara forskningsresultat är således ett hot, inte ett stöd, för att kunna skapa jämställdhet.

Nationella sekretariatet för genusforskning föreskriver inte bara vilket teoretiskt perspektiv forskarna inom detta område bör använda, vilket i sig innebär att de är ett hot mot den akademiska friheten.

Organisationen är också svårt destruktiv för jämställdheten.

Bo Rothstein är seniorprofessor vid statsvetenskapliga institutionen i Göteborg och forskare vid Institutet för framtidsstudier i Stockholm.

